

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. הכופף קמתו של חברו בפני הדליקה ... דמטיא ליה ברוח מצויה בדיני אדם נמי נחייב ... דמטיא ברוח שאינה מצויה.....2
- ב. משום דשויה טמון באש.....2
- ג. השוכר עדי שקר ... לנפשיה ממונא בעי שלומי ובדיני אדם נמי נחייב אלא לחבריה 3
- ד. והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו ... בבי תרי פשיטא דאורייתא הוא אם לא יגיד ונשא עונו אלא בחד.....4
- ה. העושה מלאכה במי הטאת ובפרת הטאת פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים.....5
- ו. הנותן סם המות בפני בהמת חברו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים.....6
- ז. השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים.....7
- ח. המבעית את חברו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים.....8
- ט. והאיכא נשברה כדו ברה"ר ולא סלקה נפלה גמלו ולא העמידה ... פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים.....8
- י. בכותל רעוע כי חתרה ... תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב ... הניחה בחמה או שמסרה לחרש שוטה וקטן ויצתה והזיקה חייב ... ואפי' חתרה ... דכולה פשיעה היא.....9
- יא. המעמיד בהמת חברו על קמת חברו חייב מעמיד ... דקם לה באפה ... הכישה ... ולסטים נמי דהכישה.....11
- יב. מסרו לשומר חנם ולשואל לנושא שכר ולשוכר כולן נכנסו תחת הבעלים.....12
- יג. שומר שמסר לשומר חייב.....14
- יד. שומר שמסר לשומר חייב.....16
- טו. שומר אבידה רבה אמר כשומר חנם דמי רב יוסף אמר כש"ש דמי.....16

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

דף נו.

א. הכופף קמתו של חבירו בפני הדליקה ... דמטיא ליה ברוח מצויה בדיני אדם נמי נחייב ... דמטיא ברוח שאינה מצויה

המקרב חפץ¹ חבירו אל האש², אם על ידי מעשיו תוכל הדליקה להגיע ברוח מצויה ולהזיק, או אפילו אינה מצויה כשהיא כבר בעולם, חייב, ואם אינה יכולה להגיע פטור מדיני אדם, וחייב מדיני שמים.

ב. משום דשויה טמון באש

הרואה דליקה³ מתקרבת לקמת חבירו והלך וכיסה הקמה ונעשה טמון, ומתוך כך נפטר המדליק מלשלם, פטור מדיני אדם וחייב מדיני שמים⁴. ונחלקו הראשונים כשנתכוין להציל הקמה ע"י הכסוי אם חייב מדיני שמים⁵.

¹ שו"ע תיה יא

² כגון הכופף קמתו של חבירו לפני הדליקה. וכמ"ש התוס' שם שאין ג"מ בין מקרב האש לחפץ לבין מקרב החפץ אצל האש (ונראה שהיובו מדין אש, ופטור על הממון), ונראה לכאורה דאיירי שבלא הכפיפה לא היה האש מגיע ברוח מצויה, ולכן המדליק פטור, אבל אם בלא כפיפתו היה האש מגיע, לכאורה דמי למרבה בחבילה, ולדעת הפוסקים ששניהם חייבים, ה"נ שניהם חייבים, וצ"ע. שוב ראיתי שהחזו"א ב"ק סימן ב סק"י מסתפק בזה אם חשיב כזרק חץ על כלי ובא אחר ושברו, ואילו שרף באש אחר ודאי חייב, אבל כשהאש הראשון שרף יש לומר דלאו מידי עביד. פתחי חושן חלק ו פרק ט הערה כט

³ שו"ע ונו"ב שם טז

⁴ כדין גרמא בנזקין, וכתב בערוה"ש דע"כ איירי כשכיסה בדבר השוה פחות מן הקמה, אבל בלא"ה הרי לא הפסידו, שהרי משלם כדמי הגלוי. וכתב החזו"א ב"ק סימן יא ס"ק טו להוכיח מכאן כסברת התוס' שאף בזורק חץ לא אמרינן מנא תבירא תבר שהרי מכאן משמע שהמבעיר פטור, אף על פי שבשעה שהבעיר היה בגלוי, ואם נאמר דחשיב כמנא תבירא הרי נתחייב המבעיר משעת הבעירה, וכתב דאפשר דחשיב כעומד לשרוף טמון, ולכאורה דבריו צ"ע, דמה סברא לומר דחשיב כעומד לשרוף טמון, ועוד קשה דהרי ע"כ איירי בכלו חציו, וא"כ בלא"ה לא דמי לזורק חץ. וביש"ש כתב בדעת התוס' דע"כ איירי שידע שטמון באש פטור, אבל אם לא ידע אנוס הוא ופטור, ועוד כתב דהיינו דוקא כשכיסה בעצמו, אבל אם יעץ למבעיר עצמו שיכסה ויפטר, פטור אף מדיני שמים. ומדברי הפוסקים משמע דאיירי כשבא אחר וכיסה.

⁵ בתוס' דף נו ע"א כתבו שחייב, דמ"מ איבעיא ליה להזהר שלא יבא הפסד, וכ"כ בש"מ בשם הר"פ, אבל בשם הרא"ה והמאירי כתב שבכה"נ פטור.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ואם ואם המבעיר עצמו כיסה, י"א⁶ שדינו כנזכר וי"א⁷ שחייב

ג. השוכר עדי שקר ... לנפשיה ממונא בעי שלומי ובריני אדם נמי ניחייב אלא לחבריה

השוכר עדים⁸ שיעידו שקר להוציא ממון פטור מדיני אדם וחייב מדיני שמים⁹, וי"א¹⁰ שאם לא שכרן אלא פיתה אותם להעיד בהנם¹¹, אף מדיני שמים פטור¹².

⁶ כדמשמע מדברי היש"ש הנזכר, והוי דומיא דזורק כלים וקדם הוא עצמו וסילק הכרים, וכ"כ בדרכי דוד. ומדברי רש"י שכתב והוא לא שלח הבעירה, משמע שבעל האש שעשה טמון חייב, ואפשר שבא לומר שאם בא לפטור עצמו פטור אף מדיני שמים, ועיין בשו"ת זית רענן ח"ב יו"ד סי' טו (מובא בשו"ת אבני קודש סימן ב) שכתב כן, ושלכן לא אישתמיט לאחד מן הפוסקים לומר שאם המבעיר עצמו כיסה שחייב, ואף להפוסקים שבדד"ג חייב אף כשעושה להנאתו הכא שכל חיובו מדיני שמים, לכו"ע פטור כשעושה להנאתו.

⁷ ובאבני קודש שם בתשובתו להזית רענן כתב דלא יתכן שהמבעיר עצמו פטור מד"ש, דודאי גרע משולח הבעירה ביד חש"ו ונותן סם המות לפני בהמת חבירו שחייב מד"ש, וכ"ש כשנתכוין להפסיד חבירו ולהפטר מתשלומין, ומצדד לומר שיתכן שבכה"ג יהא חייב אף מדיני אדם, דטמון חידוש הוא, ואפשר שלא פטרו אלא כשבתחלת הבעירה היה טמון ומדייק מדברי הרמב"ם בזורק כלי והיו תחתיו כרים שהזורק חייב מפני שהוא הגורם הראשון, וה"נ בשוויה טמון (ומ"מ סיים שלא מצינו דין זה בפוסקים ולא נוכל לחייבו, אבל בדיני שמים ודאי חייב. ובאמרי בינה (שו"ת סימן א) דייק מדברי רש"י שאם המבעיר עצמו כיסה חייב אף בדיני אדם, ולא דמי לזורק כלי מראש הגג וקדם וסילק הכרים, דהתם בשעת זריקה עדיין לא נברא נזק, שלא היה עומד להשתבר, ורק ע"י סילוק הכרין נברא נזק ע"י גרמא, אבל באש מיד נברא נזק, אלא שהתורה פטרה טמון, ובוה אפשר שמצדפינן מעשה ההבערה וחייב אף מדיני אדם

⁸ שו"ע ונו"כ לב ב

⁹ שאינו אלא גרמא, שהרי העדים הם עיקר הגרמא, ושמא לא יעידו ואפשר שהוא כעין גורם לגורם, ומיירי שזה שהוציא הממון וגם העדים אינם מודים, או שמודים אלא שאי אפשר להוציא מהם, ואפ"ה פטור מדיני אדם, ובד"ח שם הקשה מדברי הרמב"ן בדד"ג שהקשה למה חייב במוסר הרי שמא לא יטול, ותירץ דלבסוף כשנטלו נעשה בגרמתו, וא"כ גם בשוכר עדי שקר והעידו יתחייב, ותירץ דמ"מ לא ברי הויקא כמו באנס, עיין שם.

¹⁰ רמ"א שם, והוא מדברי התוס', שהמשלה לדבר עבירה פטור מדיני שמים.

¹¹ וכתב התומים שאם הוא שכור אצלו לדברים אחרים וביקש ממנו שיעיד שקר, ה"ו כפיתה, וכתב עוד שם שה"ה אם שכר עדי גויים שיעידו בערכאות במקום שמותר לילך בערכאות, אף שיש לומר שגוי אינו מצוה על עדות שקר, וא"כ הוי שליח שאינו בר חיובא, ולדעת הרמ"א סימן קפב בכה"ג חייב המשלה, מ"מ מסתמא שעדות שקר הוי בכלל דינים שגם עכו"ם מצווה על כך, ועוד הרי אין שליחות לעכו"ם, עיין שם.

¹² והש"ך שם סק"ג הקשה מסוגיא דקידושין דף מג דמשמע דאע"פ שאין שליח לדבר עבירה, מ"מ חייב מדיני שמים. וע"כ העלה שהמשלה חייב מדיני שמים, אא"כ נשתלם הניזק מן השליח, וכמ"ש בשם הריטב"א, והקצה"ח כתב שאין להוכיח מסוגיא דקידושין, שהחייב מדיני שמים שם הוא מדין עונש ולא חיוב תשלומין, ועיי' תומים שם, ועיי' שו"ת חו"י סי' קסו ובשו"ת חכם צבי סי' קלח.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

דין הנזכר הוא דוקא להוציא ממון מאחד לחבירו, אבל אם שכרן להוציא ממון לעצמו, אם הוא מודה בכך¹³, חייב לשלם כדין גזלן, ואם אינו מודה והעדים מודים, העדים חייבים.

השוכר עדים כדי שלא יעידו פטור מפילו מדיני שמים, שהרי העדים עצמם שכבשו עדותם פטורים מדיני אדם¹⁴.

ד. והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו ... נבי תרי פשיטא דאורייתא הוא אם לא יגיד ונשא עונו אלא בחד

כל מי שיודע עדות לחבירו וראוי להעידו, ויש לחבירו תועלת בעדותו, חייב להעיד, אם יתבענו שיעיד לו, בין שיש עד אחד עמו בין שהוא לבדו, היודע עדות¹⁵ לחבירו ולא העיד פטור מדיני אדם, וחייב בדיני שמים¹⁶. ועד אחד

¹³ ואם מודה שהעדים שקר אבל טוען שמ"מ אמת שחייב לו, ע"י בחידושי רעק"א אם נאמן במינו. ובאופן זה פטור אף מדיני שמים, אלא שעובר משום מדבר שקר תרחק, רמ"א שם, וכתב בתומים שעובר גם משום לפני עור, וע"י ש"ך ריש סימן לד' שאע"פ שיודע שבאמת חייב לו אסור לו להצטרף עם עד אחר פסול, וע"י בתומים שם שאין לו לעשות איסור כדי להציל ממון חבירו.

¹⁴ שער משפט סי' לב סק"א

¹⁵ שו"ע ונו"כ כח א

¹⁶ והיינו כשתבעו להעיד ואמר בב"ד שאינו יודע, ועתה מודה שיודע, אבל בלא"ה הרי יכול עדיין להעיד, וגם אי אפשר לחייבו בלא"ה (ע"י בב"י), וכתב הסמ"ע מפילו כשגרם לו הפסד ממש, כגון שפרע עפ"י שטר וזה ידע שהשטר פרוע, ומודה עתה שידע, ואין זה גרמי, ובב"י כתב בשם הנ"י המעם שפטור מדיני אדם שאין חיוב להעיד אלא ממדת גמ"ח, וכתב הרמב"ן בדר"ג דכ"ש המונע עדים מלהעיד שאינו חייב לשלם. ובביאור הגרי"פ לספר המצוות לרס"ג ל"ת פד כתב שלשיטה דהוי גמ"ח פטור מלשלם, אלא שאפשר שיש חיוב תשלומין מדין כפייה להעיד, וע"י קוב"ץ הפוסקים סימן כח שהביא מדברי הפוסקים בהלכה זו. ובברכי יוסף סימן כח הביא בשם הר"י והרי"א דס"ל דכובש עדותו חייב בדיני אדם, ודן שם אם יכול לומר קים לי כוותייהו, וע"י שו"ת שבות יעקב שכתב שאם תפס אין מוציאין מידו כיון שחייב בדיני שמים, ודלא כהש"ך דלא מהני תפיסה בחיוב לצי"ש, וע"י דברי גאונים כלל עו סימן צה. וע"י חידושי רעק"א בגליון. בשער משפט סימן כח סק"ב הקשה שמדברי הפוסקים נראה שדוקא בתבעו להעיד פטור מד"א וחייב מד"ש, והרי אף בלא תביעה חייבים העדים להעיד כדי להציל ממון חבירו, ואף על גב דמקרא דאם לא יגיד ילפינן שאינו עובר בלא תביעה, היינו לענין קרבן עדות, אבל מצות השבת אבידה מבטל אף בלא תביעה, וכתב שלולי דברי הסמ"ע היה אפשר לפרש דמ"ש שצריך תביעה בא לאפוקי כשיודע עדות והבע"ד עצמן אינם דנים ואינם תובעים בענין זה בפני ב"ד, או שאינו יודע שהדבר תלוי בעדותו, אבל כשדנים בפני ב"ד ויודעים שתלוי בעדותם להציל ממון ישראל חייב לילך אף בלא תביעה, עיין שם. והחינוך כתב שיש מצוה להעיד אף בלא תביעה, אלא שאינו עובר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

לא יעיד¹⁷ אלא בדבר ממוזן¹⁸ שמביא אחד לידי שבועה¹⁹, או בדבר אסור ואפרושי מאיסורא, אבל אם כבר נעשה האסור, לא יעיד, דאינו אלא כמוציא שם רע על הבריו²⁰.

ה. העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים

¹⁷ רמ"א שם

¹⁸ עיין בספר שערי תורה (מר' בנימין וואלף לעוו בהוצאת מכון ירושלים) בלכות עדות שהאריך בפרטי הדינים בע"א אי נאמן במיגו ואם נאמן כשאין חזקת ממוזן ובשאר פרטים ואכמ"ל

¹⁹ בספרי תנא לא יקום עד אחד באיש אין לי אלא בדיני ממונות בדיני נפשות מניין ת"ל לכל חטאת בקרבנות מניין ת"ל לכל עון למכות מניין ת"ל בכל חטא לכל ולכל בכל להעלות לכהונה ולהוריד מן הכהונה וכו' ר' יוסי אומר לעון אינו קם אבל קם הוא לשבועה מכאן למדנו שעד אחד שיודע בחבירו עון דבר שאינו ראוי להשביע לא יעיד עליו ואם העיד לוקה משום דאפיק שום ביש עליה כדאמרין בפסחים גבי טוביה וזיגוד דנגדיה רבא לזיגוד שהעיד על טוביה פירוש משום לאו דלא יקום מ"מ מלקות זה מדרבנן דמדאורייתא אין מלקות אלא בזמן שהסנהדרין נוהגין דילפינן מכות במסכת סנהדרין מדיני נפשות בג"ש דרשע רשע אבל לאפרושי מאיסורא מעיד כדאשכחן בקדושין פרק האומר גבי ההוא סמיא שהגיד לו שליח שזינתה אשתו ולא גער בו מר שמואל ובפ' הניזקין גבי ההוא דאתא לקמיה דרבי אמי אמר ליה איכרות שכתבתי בס"ת לא כתבתים לשמן ופרק הכותב אמרה ליה בת רב חסדא לרבא ידענא בההיא איתתא דחשידא אשבועתא ולא גער בה ס"ה ופר"ת שעד אחד המסייע למוחזק פוטרו משבועה (הנהות מיימוני עדות פ"ה ה"א)

²⁰ ואם קם והעיד עליו לפני בית דין בדבר אסור ביחודי, או בממוזן שאינו בא לידי שבועה או שמעיד מה שעשה אדם זה לפלוני או דיבר עליו רעה אפילו אם הוא יודע שדבר זה אמת כיון שאין יכול לבוא מזה שום תועלת לענין ממוזן ושבועה ולא לענין לפסול את האיש הוזה מחזקת כשרותו, כיון שהוא עד אחד בדבר, אם כן שם רע בעלמא הוא שמוציא עליו, י"א שעובר על ידי זה על לאו (דברים י"ט ט"ו) ד"לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת", וצריכין בית דין להלקותו עבור זה הדבר בזמן הבית מלקות דאורייתא ובזמן הזה מלקות מדרבנן (סמ"ג בסימן ר"ג) וי"א שאין הלאו אמור אלא לבי"ד שלא יקבלו עדותו ולפיכך אינו לוקה העד מלקות דאורייתא אלא רק מדרבנן (רמב"ם בספר המצוות רפח) (חפ"ז חיים פתיחה להלכות אסור לשון הרע לאוין י ובאר מים חיים שם)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

בבא התבאר במסכת גיטין דף נג. שהעושה מלאכה בפרת חטאת, ובמי חטאת, של חבירו, י"א²¹ שבמזיד חייב לשלם בשוגג פטור. וי"א²² שפטור מדיני אדם אפילו במזיד, משום שאין מתכוין להזיק, אלא להנאתו הוא מתכוין, משום כך לא קנסו בו מזיד²³.

ו. הנותן סם המות בפני בהמת חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים

כבר התבאר לעיל דף מז: שהמניח סם המות לפני בהמת חבירו ואכלה והזקה²⁴ אינו אלא גרמא.

²¹ רמב"ם שם ועיין משנה למלך שם שדעת רבינו נראה דס"ל דהסוגיא אתיא כשמואל וכמ"ש הרמב"ן אך הוא ז"ל ס"ל דהלכה כרב דמקנסא ילפינן, ומש"ה פסק דהעושה מלאכה במי חטאת חייב. ומה שפסק כרב ולא כשמואל אף דקי"ל הלכתא כשמואל בדיני הוא משום דסוגיין דחולין (דף מ"א) אולא כוותיה דרב, ועיין במאירי שכתב "מעשה העושה מלאכה הפוסלת במי חטאת ובפרה עצמה במזיד חייב מתורת קנס אף על פי שלא כיון להזיק, הואיל ומ"מ מזיד הוא ויודע בפיסולן, חייב מתורת קנס, ולא מן הדין שהרי הזיק שאינו נכר הוא.

²² השנות הראב"ד שם ועיין מגיד משנה שם שבאמת סוגית הנמרא בפשטה כדבריו, ושכן דעת הרמב"ן ועיין משנה למלך שם בדעת הרמב"ן שנראה דס"ל כהראב"ד ולא מטעמיה דבדינא דגרמי (דף ק"ג ב) כתב שמעמו משום דמטמא ומדמע קנסא ולא גמרינן מינה לדינא אחריןא וכ"כ ר"ח ז"ל ע"כ. ובדף ק"ד חזר הרב ז"ל וכתב העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת הזיק שאינו ניכר הוא ואומר לו הרי שלך לפניך ואפי' במזיד פטור דלא גמרינן ממטמא ומדמע דקנסא הוא והראב"ד נראה דס"ל דקי"ל כרב דמקנסא ילפינן ומש"ה הוצרך לומר דטעמא דפטור הוא משום דמתכוין להנאתו. ועיין ח"י הגר"ח הלוי שם

²³ עיין מ"ש הראב"ד בס' תמים דעים והובא בח"מ סי' ס"ו דירוש שמחל לעצמו להנאתו דמחול ולא מקרי מזיק כיון שהוא להנאתו והביא ראיה מדין זה דעושה מלאכה בפרה דפטור משום דמתכוין להנאתו ויע"ש ויש לחלק דשאני במוחל דרוצה ליהנות בממון חברו ליטלה לעצמו מש"כ בפרה דהוא אינו נוטל כלום וממילא ניזק חבירו דנפסל מחמת מלאכה. בני דוד שם

²⁴ ש"ך סימן שפו ס"ק כו בשם הטור (וכ"ש כשהזקה מחמת אכילה יתירה), ותמה על המחבר שהשיטתו. והתוס' בב"ק דף מז ע"ב כתבו הטעם שכל שבמתכוין מביא עליו דבר שמוזק אינו ראוי זה להתחייב בכך, ונראה דמה שהוצרכו לטעם זה, והרי בלא"ה יש סברא פשוטה לפוטרו, שהוא לא עשה הנזק, שהוקשה לתוס' הרי במעמיד בהמה על פירות חייב, והי"נ לא גרע ממעמיד, וע"כ כתבו הטעם שהיא עצמה הביאה הנזק, ומ"מ משמע שבכלל גרמא הוא וחייב מדיני שמים, וכמו גבי מבעית את חבירו דלעיל, ואפשר שהתוס' כתבו כן רק לגבי אכלה יותר מדאי והזקה, ואין זה בגדר מזיק כלל, ונראה שכן גם כונת הרא"ש שם (עי' שו"ת בית שלמה חו"מ סי' קנו ומ"ש להלן פרק ה הערה צח), אבל המאירי בב"ק כתב הטעם, הואיל ואין דרכה לאכול סם המות, אין כונה זו קרויה כונה להזיק, וצ"ע היכן מצינו טעם לפטור מפני שאין כונתו להזיק, ואפשר שבא לומר שאף מגרמי אינו חייב, כיון שאין כונתו להזיק. ועי' מדבריו בפרק ה בדין פורץ גדר לפני בהמה. והש"ך שם כתב שאפילו אכלה עשב מאכל בהמה שהיא סם המות לה פטור, וכתב עוד שאפילו עירב סם המות במאכל הראוי לה פטור, ולכאורה אינו אלא לסברת התוס' שהיא עצמה הזיקתה, אבל לסברת המאירי, הרי דרכה לאכול

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ז. השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים

כבר התבאר במסכת קידושין דף מב: שהאומר לחבירו להזיק ממוזן אחרים²⁵, אף על פי שאמר לו שיפטור, פטור האומר שאין שליח לדבר עבירה²⁶, וחייב המזיק, וגם זה האומר לו שותף בעון²⁷, ורשע הוא שהכשיל עור וחזק ידי עוברי עבירה²⁸, וכן בכל שליח להזיק המזיק חייב והמשלח פטור בדיני אדם, וחייב בדיני שמים²⁹.

מסר אש לפקח³⁰ שילך וידליק, השליח חייב והמשלח פטור, שאין שליח לדבר עבירה, ומ"מ המשלח חייב מדיני שמים, כשאין לשליח לשלם³¹, וכן אם מסר אש לשומר, השומר חייב.

מאכל זה. ובחזו"א ב"ק סי' יד סק"מ מסתפק בנותן סם לתוך פיה אם חייב, ונראה דעתו דהוי כאש. פתחי חושן שם פרק ג הערה מ

²⁵ שו"ע ונו"ב שם שפ ב

²⁶ והב"ח כתב שאם אמר לו בפירוש ע"מ לפטור פטור, ותמה בתרומת הכרי דמה לו להתנות על נזקי חבירו להפטור, ואם מדין שליחות הרי אין שלד"ע, וכתב הט"ז שאפילו אמר בפירוש ואני אשלם פטור, ומשמע שגם מדין ערב פטור, וצ"ע מ"ש מזרוק מנה לים שהביא הרמ"א בסימן שפ סעיף א ב' דיעות, ואפשר שלזה נתכוון הב"ח דמשמע מדבריו שבע"מ לפטור פטור ובסתם חייב, ועי' תרומת הכרי ובערך ש"י ובר"ג כלל נא סימן כ. ועין באמרי בינה דיני דיינים סימן יז כתב בשם המקנה בקידושין דף ט שלדעת הפוסקים בזרוק מנה לים חייב מדין ערב, ה"נ באומר קרע כסות פלוני ואשלם לך חייב, ועיי"ש מה שדן בזה.

²⁷ שו"ע שם

²⁸ וכתב הסמ"ע שאע"פ שיודע המזיק שהוא של חבירו קראו עור משום שסובר שיהא פטור, אולם אפילו יודע שלא יהא פטור, או שיודע שהמשלח יהא חייב לשלם יש בזה משום חיוזק מעשה עבירה.

²⁹ ומ"מ גרמא בנזקין הוא, כדמוכח גבי שולח את הבעירה ביד חש"ו שחייב מדיני שמים מדין גרמא.

³⁰ שו"ע ונו"ב שם תיח ה

³¹ נראה דהיינו כשצוה לו להבעיר, אבל כשלא צוה לו להבעיר, אף על פי שלא מסר לו בתורת שמירה, מסתבר שפטור אפילו מדיני שמים, אלא שלפ"ז צ"ע סיפא דמסר לשומר למה לי, והיה נראה לפרש דרישא מיירי שמסר לפקח שילך ויבעיר, וכמ"ש הרמב"ם זה שהבעיר חייב, ובסיפא איירי שמסר לו אש מבושרת. פתחי חושן חלקו פרק ט הערה יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

מסר גחלת³² ביד חרש שוטה וקטן, פטור מדיני אדם וחייב מדיני שמים, שכן דרך גחלת להכבות מאליה, מסר להם שלהבת חייב³³ אף מדיני אדם³⁴.

ח. המבעית את חברו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים

עוד התבאר שם דף כד: שהמבעית את חברו³⁵ בקול או שנראה לו באפילה פתאום, אף על פי שחלה מהפחד אינו אלא גרמא, שדינו להיות פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים, והוא שלא נגע בו, ונראה³⁶ דה"ה אם מחמת הפחד נרתע לאחוריו ונפל או נתקל בכותל והוזק, וכן אם תקע באזנו³⁷ וחרשו אינו אלא גרמא, אבל אם אחז בידו או בבגדו ותקע בו או הבעיתו חייב³⁸.

ט. והאינא נשברה כדו ברה"ר ולא סלקה נפלה גמלו ולא

העמידה... פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים

כבר התבאר לעיל דף כח. שאם היה מהלך³⁹ עם כדו ברה"ר ונתקל ונפל ונשבר הכד, והוזק אדם בחרסיו לאחר נפילה, פטור, שמן הסתם אדם מפקיר

³² שו"ע ונו"כ שם ז

³³ בדברי משפט סימן קפב סק"ב כתב בדעת הריטב"א דדוקא כשאמר לחשו"ו להזיק לפלוני והזיקו חייב המשלה משום דברי הויקא, אבל כשאמר להם להזיק סתם והזיקו לאחד מודה הריטב"א דפטור, שלגבי ניזק זה לא הוי ברי הויקא, דשמא יזיקו לאחר, וצ"ע.

³⁴ שמעשיו גרמו. ונראה דלאו מדינא גרמי היא, אלא כאש ממש, שהרי גם כשמסר בידם ה"ז כרוח מצויה, ובערוה"ש כתב דהוי ברי הויקא, ומשמע שמדינא גרמי הוא. ועי' קצה"ח סי' שפו, וצ"ע. בדברי משפט סימן קפב סק"ב כתב בדעת הריטב"א דדוקא כשאמר לחשו"ו להזיק לפלוני והזיקו חייב המשלה משום דברי הויקא, אבל כשאמר להם להזיק סתם והזיקו לאחד מודה הריטב"א דפטור, שלגבי ניזק זה לא הוי ברי הויקא, דשמא יזיקו לאחר, וצ"ע. ועיין פתחי חושן שם מז

³⁵ שו"ע ונו"כ הו"מ תכ כה, לב

³⁶ פתחי חושן חלק ו פרק ג טו

³⁷ ומשמע מדברי הסמ"ע שה"ה אם הכה בכותל סמוך לאזנו וחרשו. ואמרו בגמרא דאע"פ שגבי תרנגול ששבר בקולו הו"ל צרורות ומשמע שהוא כחו, שאני אדם שהוא בן דעת ואיהו דאבעית אנפשיה, ועי' לעיל. ובלבוש כתב שהוא בכלל גרמי ולכן חייב בדיני שמים, וצ"ע, ונראה דמ"מ פטור מד' דברים, וצ"ע.

³⁸ וכתב הסמ"ע דה"ה אם אחז בו והכה בכותל כנגדו וחרשו, חייב. וקצת צ"ע כיון שאמרו בגמרא הטעם שהוא בר דעת ואיהו אבעית אנפשיה, וכי מפני שאחז בגופו או בבגדו בטל טעם זה, ולכאורה משמע דבאחיזה כל דהו חייב. שוב ראיתי שגם היש"ש פ' החובל סימן לט סובר שבכה"ל פטור, עיין שם. פתחי חושן שם לט

³⁹ שו"ע ונו"כ תיב ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

חרסיו, וסתם נתקל לאו פושע הוא⁴⁰, אא"כ נתכוין⁴¹ לזכות בחרסיו היה לו פנאי לסלקן שאז חייב⁴².

נפל מתוך פשיעה⁴³ חייב בין בנוקין שבשעת נפילה ובין שלאחר נפילה. אף לאחר נפילה, ואף לאחר שהפקירן, שמפקיר נזקיו לאחר נפילת פשיעה חייב.

וכן הדין בנפלה בהמתו ברה"ר והזוק בה אחר⁴⁴.

המפקיר נזקיו⁴⁵ לאחר נפילת אונס, אף על פי שנתבאר שהוא פטור, אם היה יכול לסלק הנזק ולא סילק חייב מדיני שמים⁴⁶.

**י. בנותל רעוע כי חתרה ... תחילתו בפשיעה וסופו באונס
חייב ... הניחה בחמה או שמסרה לחרש שוטה וקטן
ויצתה והזיקה חייב ... ואפי' חתרה ... דכולה פשיעה
היא**

⁴⁰ והו"ל כמפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס.

⁴¹ וכתב בערוה"ש דאין להקשות איך יזכה במחשבה בעלמא, דכיון שנתכוין לזכות בשברים מעולם לא יצאו מרשותו, אבל אם מתחלה הפקירן ואח"כ נתכוין לזכות בהם אינו קונה בלי הנבחה, וצ"ע בלשון השו"ע שכתב בנוקין שזיקו אח"כ, דמשמע שגם אח"כ זוכה בכונה בלבד, ואפשר שכונת השו"ע דאע"פ שכשנעשו הכלים בור באונס נעשו, ואף אם יקנה אח"כ יהא פטור כיון שהוא לא עשה הבור, וגם בשעת עשיית הבור לא היה שלו, קמ"ל שגם באופן זה חייב.

⁴² דהו"ל בורו כל שלא סילקן,

⁴³ ובשו"ע לא ביאר מהי נפילת פשיעה, ונראה דהיינו כשהלך במקום מכשולים והיה לו להזהר ולא נזהר, ונראה דעל נזקין שבשעת נפילה חייב כדיון אדם המזיק, ולא מדין בור, שלא מצינו דין בור כשהולך ומזיק אלא בכותל לאחר שהתרו בו, והרי הכא לא התרו בו, וצ"ע. פתחי חושן שם פרק ח הערה לא

⁴⁴ כמ"ש בנמרא נפלה גמלו ולא העמידה, והיינו שאם נפלה באונס פטור בין בשעת נפילה ובין לאחר נפילה, אם הפקירה, ואם נפלה בפשיעה חייב, ובשו"ע לא הביין דין זה, וצ"ע. ובהגהות חשק שלמה ב"ק דף לב הקשה אמאי לא נימא בזה איש בור ולא שור בור, דסו"ס בור זה נעשה ע"י בהמתו, ועי' ספר מאורי אש פרק ג.

⁴⁵ שו"ע ונו"כ תיב ה

⁴⁶ מדין גרמא בנוקין שחייב מדיני שמים, כדמוכח כאן, ומשמע שאפילו הפקירו מיד, כגון חרסים שמסתמא מפקיר, וכ"ש כשנודע לו שחל עליו חיוב סילוק התקלה, ואח"כ הפקיר אף על פי שמועיל לפטרו מדיני אדם, וכן משמע בביאור הגר"א ובערוה"ש סימן תמו, חייב מדיני שמים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר לעיל דף נה: שבהמתו שלא שמרה⁴⁷ כראוי ויצאה והזיקה, אפילו באונס, אם אפשר לתלות שהאונס בא מחמת הפשיעה, כגון שהיה דלת רעועה ובאו ליסטים והוציאוה⁴⁸, או שחתרה והפילה הדלת חייב⁴⁹,

אבל באונס שאינו יכול לבא מחמת הפשיעה, כגון שחתרה מתחת לדלת או שפרצה במקום אחר פטור⁵⁰.

שמרה כראוי⁵¹ ופרצו ליסטים בפניה, או שחתרה ויצאה והזיקה פטור שהרי אנוס הוא, ואם היה שהות לבעלים לידע שנפרץ או שחתרה⁵², אם הוא ביום חייב⁵³, ובלילה פטור אפילו ודאי ידע שאינו חייב לצאת ולטרוח אחריה בלילה.

הניחה⁵⁴ בחמה באופן שמצטערת שם, אף על פי ששמר כראוי וחתרה ויצאה, ואפילו קשרה בקשר חזק חייב⁵⁵, וכן אם מסר השור לחש"ו, אף על פי שהוא קשור, ואפילו שמרוהו החש"ו שמירה מעולה, וחתרה ויצאה

⁴⁷ שו"ע ונו"כ שצו א

⁴⁸ נראה דהיינו באופן שאינו יכול לגבות מן הליסטים, או באופן שאינו חייב, כמ"ש להלן.

⁴⁹ דתחלתו בפשיעה כיון שהדלת רעועה וסופו באונס שנעשה מעשה ע"י הבהמה או ע"י אחר, הוי כעין אונס וחייב, וה"נ אפשר שאילו היתה הדלת חזקה לא היו הליסטים יכולים להוציאה, או שלא היתה יכולה לחתור הדלת, כ"כ הסמ"ע.

⁵⁰ ונראה דה"ה אם לא שמרה כראוי והליסטים חתרו או פרצו במקום אחר הוי כאונס שלא מחמת הפשיעה.

פתחי חושן שם הערה סט

⁵¹ שו"ע ונו"כ שם ב

⁵² בערוה"ש משמע שהידיעה היא שברחה, אבל מדברי התוס' נראה דקאי אנפרצה, וביותר משמע כן מדברי המאירי שם שכתב שכשידע שנפרצה היה עליו להוציאה משם או לשמרה בשמירה אחרת.

⁵³ דקלא אית ליה ומסתמא ידע, והיינו אף על פי שאין ידוע לנו שידע או לא, אמרינן שמסתמא ידע, וכתב בערוה"ש שאם יברר שלא ידע פטור, וכתב עוד דלא דמי לנפלה לגינה בסימן שצד סעיף א שאפי' ידע הבעלים ששוהה שם פטור, ואמרו הטעם שאינו חייב לטרוח ולהוציאה, דשאני התם שידוע הבעלים היכן היא ואין דרכו לטרוח אחריה, ואי משום הפסדו של בעל הגינה, כיון שאנוס הוא בנפילתה מן השמים קנסוהו, משא"כ הכא שדרך הבעלים לטרוח ולרדוף אחר בהמה הבורחת, וכיון שלא עשה כן ה"ו כהוציאה בידים, ועוד דשאני התם שהאונס אינו אלא בגינתו של ניזק ושייך לומר מן השמים קנסוהו, וכמ"ש בש"מ בשם הראב"ד, אבל הכא האונס הוא בבהמתו. פתחי חושן שם עב

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שם הו

⁵⁵ דכיון שהניחה בחמה ומצטערת הרי היא עושה כל מה שאפשר לה כדי לברוח, והגר"א כתב שהראב"ד חולק, ונראה כונתו להראב"ד שחולק בהא דמסר לחש"ו, כמ"ש להלן, וכתבו הפוסקים דא"נ שחייב משום תחלתו בפשיעה וסופו באונס, אבל הסמ"ע כתב דכולה פשיעה היא, וכן הוא ברא"ש. ועי' פלפולא חריפתא שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

והזיקה חייב⁵⁶, ויש אומרים⁵⁷ שאם מסר לחש"ו שור קשור כראוי או שנעל כראוי פטור.

דף נו:

**יא. המעמיד בהמת חברו על קמת חבירו חייב מעמיד ... דקם
לה באפה ... הכישה ... ולסטים נמי דהכישה**

המעמיד בהמה⁵⁸, אפילו בהמת חבירו⁵⁹, על גבי פירות של אחר, או שהכישה עד שהלכה לקמת אחרים ואכלה והזיקה, חייב המעמיד או המכיש⁶⁰, ויש מחייבים⁶¹ אפילו בשן ורגל ברה"ר⁶².

אם רק⁶³ עמד בפניה עד שהלכה לשם פטור, דהוי גרמא בנזקין.

⁵⁶ ואפילו התרה הו"ל תחלתו בפשיעה וסופו באונס, ואף על פי שאין האונס מחמת הפשיעה, שהרי התרה, כתב הסמ"ע דכיון שבשעה שמסר להם לא היה נעול, ואותה פשיעה שהיתה ראויה לבא אז באה עתה מיקרי מחמת הפשיעה, ומשמע שאם הוא בעצמו נעל כראוי כשמסר להם פטור, ובערוה"ש כתב שדרך חש"ו לשחק בשור ואז משתדל השור לצאת, והוי דומיא דהניחה בהמה, ועי' בדבריו בסימן תי סעיף למ'.
⁵⁷ דעת הראב"ד, ולא הובאה בשו"ע, והמאירי בפ' ארבעה אבות מפרש גם בדעת הרמב"ם דאיירי כשלא קשר כראוי ולכן חייב, עיין שם.

⁵⁸ שו"ע ונו"כ שצד ג

⁵⁹ וכ"ש בהמה שלו, ומשלם נזק שלם

⁶⁰ בספר נחלת אליהו (להגר"א דושניצר) ח"א סימן ע כתב שהמעמיד קמן על השלחן ושיבר כלים חייב משום מעמיד, כיון דברי הזיקא, עיין שם, ונראה שאינו חייב אלא כשהעמידו על השלחן (או ע"ג כלים), אבל כשעלה מעצמו, אף על פי שהוא הביא הקמן לבית חבירו, ואפילו שלא ברשות אין דינו כמעמיד, דלא גרע מקם לה באפה, שפסק הרמ"א שאינו אלא גרמא. ועוד נראה שלסברת התוס' שחויב מעמיד הוא מדין שן ורגל, אין מקום לחייב בקמן, שלא מצינו דיני שן ורגל אלא במזון המזיק, ואילו קמן, לאו בכלל ממונו, אמנם לסברת האמרי בינה שהבאתי לעיל הערה ג אפשר שבעבד קמן הוי ממונו כמו בהמתו, וצ"ע. פתחי חושן חלק ו פרק ה הערה פו

⁶¹ רמ"א שם

⁶² וכמ"ש המ"מ דהו"ל אדם המזיק שחייב אפי' ברה"ר, והתוס' כתבו שהחויב הוא מדין שן ורגל, ואף על פי שאין זה בהמתו, כיון שהכישה ועשה בה מעשה הוי כדידיה, וכעין זה כתב הרא"ש, ועפ"י כתבו התוס' שברה"ר פטור, ונראה דעת רוב הפוסקים דלא כתוס', ובמנחת פתים מדייק מלשון הרשב"א דדוקא במעמיד הוי מזיק בידים וחייב ברה"ר, אבל בהכישה שאינו אלא משום שנעשה גולן וחייב בשמירתה, הוי בשן ורגל ולפי"ז פטור ברה"ר, ותמה על הרמ"א שסתם בזה. ועי' חו"א שם. וכתב בערוה"ש שגם ברשות המזיק חייב, כגון שהכניס ראובן פירותיו לחצר שמעון שלא ברשות, והעמיד בעל החצר בהמתו על הפירות שתאכל או תדרוס, כיון דמזיק בידים הוא חייב. ועיין פתחי חושן שם הערה פח גבי מעמיד עלוקה וחילוק בין שבת לנזיקין ⁶³ רמ"א שם ודלא כשיטת הראב"ד שגם בקם לה באפה חייב.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

אפילו פשע הבעלים ולא שמרה חייב המעמיד, ואפילו בהמת הפקר או הקדש חייב המעמיד⁶⁴,

וכבר התבאר שם לעיל שגנב⁶⁵ או גזול שנכנס לדיר כדי לגנוב או לגזול הבהמה, ועשה בה מעשה קנין⁶⁶, כגון שמשכה או הכישה, ויצאה⁶⁷ והזיקה, חייב לשלם⁶⁸ והבעלים פטור⁶⁹, ואם לא נתכוין לגזלה אלא לאבדה ויצאה והזיקה פטור⁷⁰, ואם נאבדה חייב⁷¹.

יב. מסרו לשומר חנם ולשואל לנושא שטר ולשומר כולן נכנסו תחת הבעלים

⁶⁴ חזו"א ב"ק סימן א סק"ז

⁶⁵ שו"ע ונו"כ שם ג

⁶⁶ וכתב הסמ"ע דאע"ג דגזול לא קני במשיכה דמאן אמר לו למשוך, מ"מ כיון שעשה דבר הקונה במקח וממכר (בערוה"ש כתב דה"ה הוציאה בקול הוי קנין) והיא עתה ברשותו חייב בשמירתו, והוא כדברי הרא"ש. אבל מדברי התוס' משמע שמכיון שאין הבעלים יכול לשמרה יש עליו לשמרה ועי' קצוה"ח סי' תא סק"א ובערך ש"י שם

⁶⁷ עיין פתחי חושן שם הערה ד שדייק מדברי השו"ע שאינו חייב אלא כשהוציאה מן הדיר, ומשמע שכל שהיא עדיין בתוך הדיר או יצאה מעצמה פטורים ואע"ג שיש לחלק, שכשעשה מעשה קנין, אפשר דאח"כ שמתחייב מיד, מ"מ כשהניחה שם, יחשב כאילו השיב הגזולה, שהרי א"צ דעת בעלים, וממילא נפטר מחיובו כגזול והו"ל כאדם דעלמא שהייב משום פריצת גדר להלן, וצ"ל דכל שלא נתכוין להשבה, לא מיקרי השבה, וצ"ע, ומדברי הראב"ד נראה שבהכישה נתחייב אפילו לא הוציאה אלא יצאה מעצמה, וכתב ויש להסתפק כשהיו עוד בהמות בדיר והזיקה זו שהכישה לבהמה אחרת שבדיר אם חייב בנזקה. ובשו"ת חו"י סימן רד משמע שאפילו בתוך הדיר כבר נתחייב הגזול (ומ"ש מלשון הרמב"ם הכישה להוציאה, לא מצאתי היכן כתב כן, אבל בשו"ע כתב כן), ועי' וצ"ע. ועי' אבן האזל פ"א מה' נזקי ממון.

⁶⁸ ופשוט שאם נאבדה הבהמה לאחר מעשה קנין, חייב הגזול, שהרי הגנב והגזול חייב באונסין משעשה בה מעשה קנין

⁶⁹ ונראה אף במקום שאינו יכול לגבות מן הגנב, פתחי חושן שם הערה פד, כתב החזו"א ב"ק סי' א סק"ח שאם נודע לבעלים שנמלוה ליסטים, והיה בידו להביאה ולשמרה שלא תזיק, הבעלים חייב, דומיא דמשסה שהבעלים חייב.

⁷⁰ והסמ"ע כתב הטעם דיליף מלשמור ולא לאבד, וצ"ע. אבל היש"ש כתב הטעם משום שלא נתכונו לקנות ולהתחייב בשמירתה, אלא שכתב שם שבכה"ג אפילו הוציאה בידים פטור, ואפי' הוציאה כדי שתלך ותזיק, שאינו אלא גרמא ואינו חייב אלא במעמידה ע"ג קמת חבריו או הכישה שתלך לקמה.

⁷¹ בערוה"ש כתב בפשימות שאם הוציאה בידו או בקולו ונאבדה חייב לשלם, דמזיק גמור הוא, ועי' בהגהות חכמת שלמה מ"ש בדין גזל ע"מ לאבד אי מיקרי גזול.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר לעיל דף מ. דף מד: ודף מה: ודף נה: שהמוסר בהמתו ⁷²אז שאר חפציו לשומר, מסתמא ⁷³ קיבל עליו השומר ⁷⁴ לשמור שלא יזיק אחרים ושלא יזיק ע"י אחרים.

הזיקה הבהמה כשהיא ברשות השומר, השומר חייב בתשלומי הנזק כדין הבעלים ⁷⁵, והבעלים פטור ⁷⁶, וצריך השומר לשלם לניזק, ואינו יכול לומר לבעלים הרי השור שלך ומה שתתחייב אשלם לך ⁷⁷.

⁷² שו"ע ונו"כ שצו ח ושמז א ואם הוזקה, כתב המאירי (ב"ק דף יג ע"ב), שאם הוזקה מצד שור של אחרים מצד פשיעת השומר חייב השומר לבעלים בכל הנזק, והוא גובה מן המזיק כדינו, ואם שלא בפשיעת השומר, הרי הוא אונס, והשו"א חייב בכל, ושאר השומרים פטורים, אלא שהבעלים גובים מן המזיק כדינם, ואם הוזקה מצד שורו של שומר, אם בפשיעה חייב בכל, ואם באונס, שואל חייב בכל, ובשאר שומרים חייב השומר כדין מזיק, והיינו בתם חצי נזק ובמועד נזק שלם.

⁷³ לאפוקי אם התנו ביניהם שאינו מקבל רק שלא יזיק, או רק שלא יזיק, הכל לפי תנאם, כמבואר בסימן שמו, וכתב הסמ"ע (שם סק"ב) שכל שפירש שמקבל שמירה שלא יזיק, הרי זה כפירש שאינו מקבל שמירה שלא יזיק, וכן להיפך. ומבואר שם שאף אם התנה שאינו מקבל שמירה שלא תזיק, אם הוזקה ע"י בהמתו של שומר, חייב השומר כדין מזיק, וכתב הסמ"ע דהוי כאילו הזיק שורו של אחרים, ונראה שאם הוזקה ע"י בהמה של אחרים, אין השואל חייב יותר ממה שהמזיק משלם, דלחכי אהני תנאו.

⁷⁴ כתב החזו"א (ב"ק סימן ז סק"ו) דמשמע שחייב שמירה מניזקין תלוי בקבלת השומר, ולכאורה איך מועיל קבלתו להתחייב לכל העולם בדבר שאינו שלו, והיה אפשר לומר שחייבו כלפי הבעלים וכלפי הניזק מדר"נ. אבל א"א לומר כן, וע"כ צ"ל שא"צ שיהא ממונו ממש, אלא מי שעליו מוטל שמירת הבהמה, ואם לא נתרצה בעת קבלת השמירה להתחייב בשמירה שלא יזיק, אינו מתחייב בע"כ ונשאר החיוב על הבעלים, ואם מקבל עליו השמירה מסתלק הבעלים מהחיוב ונשאר על השומר כדיבור בלבד, ועיי"ש (סק"ח) כדין שמירת שור תם. ועפ"י כתב (שם בס"ק יד) שאפילו היה שמירה בבעלים חייב השומר, שאין חיוב ניזקין כלפי הבעלים, אלא כלפי הניזק. וכל זה לדעת הרמב"ם, אבל הראב"ד (בפ"ד מה' נזקי ממון ה"י) כתב שמסתמא אין השומר מקבל עליו שמירה על מה שיוזק אא"כ קיבל עליו בפירוש, וע"כ בנו"כ (שם), ובאבן האזל (פ"א מה' נזקי ממון) האריך לבאר פלוגת הרמב"ם והראב"ד בחיוב שומר בניזקין אם הוא מדין בעלות, עיין שם.

⁷⁵ שו"ע ונו"כ שם כ.
⁷⁶ לדעת הרמב"ם והשו"ע משמע שאף אם אין לשומר לשלם פטור הבעלים, דלא כראב"ד וע"י נה"מ (סימן עז סק"א).

⁷⁷ בשו"ע כתב ואם אחר שהזיק התם ברשותו אומר לבעלים הרי שלך לפניך, לא אמר כלום, שהרי ב"ד לוקחים אותו להשתלם מגופו, וכתב הסמ"ע (סק"יז) דדוקא בתם שמשתלם מגופו דינא הכי (בפרישה הוסיף, ומשו"ה אין השומר יכול לומר הש"ל ואני אתפטר עם הניזק, שודאי לא יחזור הניזק אלא על שור זה), משא"כ במועד יכול השומר לומר הש"ל ואני אתפטר עם הניזק, וע"כ (ע"י שו"ת שו"מ מהדו"א ח"ב סימן קלה), ולכאורה צ"ע אם באמת יתפטר, מה איכפת ליה לבעלים אף בתם, וע"כ נלענ"ד כונת השו"ע כמ"ש בפנים, שאינו יכול לומר הש"ל ואם יבא הניזק ותתחייב לשלם אשלם לך, שמכיון שתם משתלם מגופו הרי השור משועבד לניזק, ואין זו השבה, אלא צריך השומר לעמוד בדין עם הניזק ולשלם לו כדי להפקיע שעבודו של ניזק, משא"כ במועד, אף אם יבא הניזק לבעלים לא יתחייב לשלם לו, שאין תביעתו אלא על השומר, וע"כ יתבענו לדין. ובערוה"ש (סעיף יז) פירש שבתם כשאין לשומר לשלם, כיון שהניזק גובה מגופו, נשאר חוב השומר לבעלים, אבל במועד כשאין לו לשלם, כיון שאינו יכול לגבות מהבעלים, נשאר חוב מהשומר לניזק. וע"י חזו"א (בבא קמא סימן ז סק"ח), פתחי חושן חלק ג פרק ב הערה עב.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

וכל האמור לעיל תלוי ברמת השמירה של השומר, אם שמר השומר שמירה מעולה⁷⁸, כגון שסגר הרפת הכלוב או האורווה בדלת שיכולה לעמוד גם ברוח שאינה מצויה, ויצאה והזיקה, השומר והבעלים פטורים, ויש אומרים⁷⁹ שהשואל חייב באופן זה.

שמרו שמירה פחותה⁸⁰, כגון שסגר הרפת הכלוב או האורווה בדלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה אבל לא ברוח שאינה מצויה. שומר שכר או שוכר ושואל חייב⁸¹, כיון שחייבים בשמירה מעולה כדי שלא יזקק החפץ ולא מילאו חובתם, ושומר חנם פטור שהרי אינו חייב לשמור יותר ממה ששמר⁸², והבעלים, בנזקי קרן תמה חייב, אבל לא בנזקי שן ורגל⁸³.

ושם התבאר שכל זה בשאר נזקים אבל בנזקי קרן, יש לשואל דינים אחרים. ובכל הנזכר אם התנה⁸⁴ שאינו מקבל שמירה שלא תזיק, חייב הבעלים לשלם, כיון שעפ"י התנאי פטור השומר, חזר הבעלים לכל החיובים, אף על פי שהיתה בבית שומר.

יג. שומר שמסר לשומר חייב

⁷⁸ בשו"ע שם כתב והבעלים חייבים, וכן הוא בלשון הרמב"ם לפנינו (בפ"ד מה' נזקי ממון ה"ד), ותמה הראב"ד וכן הטור למה יתחייבו הבעלים, ומ"מ העתיק כן בשו"ע, אבל הסמ"ע (ס"ק יח) והלח"מ הביאו מדברי הרמב"ם בתשובה לחכמי לונגל שט"ס בספרים, ומ"ש שהבעלים חייבים קאי אסיפא גבי שמירה פחותה. אבל בשמירה מעולה פטור, ולפי"ז גם החילוק בין קרן לשן ורגל לא שייך לכאן. ועי' חו"א (ב"ק סימן ז ס"ק יב) מ"ש ליישב דברי הרמב"ם, ושם (סוף ס"ק מז) כתב שאם מסר הבעלים לעבד ואשה שאין להם לשלם, לכו"ע הבעלים חייבים, דלאו כל כמיניה למסור למי שלא ישלם ויפטר.

⁷⁹ המ"מ שם בשם יש מי שאומר, וכתב הב"י שכן דעת רש"י ותוס' והרשב"א, שאפילו בשמירה מעולה אינו אלא כאונס, והרי שואל חייב באונסין, אבל דעת הרמב"ם והטור שגם שואל פטור, וביאר הב"י דחיוב אונסין דשואל אינו אלא אם הזיק, אבל אם הזיק באונס פטור, וסתם השו"ע (בסימן שצו סעיף ה) כדעת הרמב"ם, ועי' ב"י וד"מ, ועי' חו"א (שם ס"ק יג).

⁸⁰ שו"ע ונו"כ שם

⁸¹ ששמירה פחותה הוי כעין גניבה ואבידה, ורק ש"ח פטור. אלא שלכאורה היינו דוקא בנזקי קרן תמה, אבל בנזקי שן ורגל גם השומרים פטורים, שאין סברא לומר שהשומר יתחייב יותר מהבעלים שפטור באלו אף בשמירה פחותה, וצ"ע שסתמו הפוסקים בזה.

⁸² שש"ח פטור בשמירה פחותה, וכמ"ש בגמרא כלתה שמירתו. ובאבן האזל מסתפק בש"ח דעל בעידנא דעיילי אינשי אם גם לגבי שמירת נזקין פטור, ואפשר שלשיטת הרמב"ם חייבו כבעלים, ומ"מ מסיק שפטור

⁸³ שו"ע שם, וכמ"ש בגמרא דשן ורגל התורה מיעטה בשמירתו, ועי' פרישה וסמ"ע (ריש סימן שצו) שלדעת הרא"ש בנזקי קרן מועדת אינו נפטר בשמירה פחותה רק מחצי נזק שהמועד משלם, אבל חצי נזק שהתם משלם, אמרינן צד תמות במקומה עומדת וחייב, ולדעת הרמב"ם פטור גם מחצי צד תמות.

⁸⁴ מבואר בשו"ע (שם)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר לעיל דף יא: שאין השומר רשאי⁸⁵ למסור הפקדון⁸⁶ ליד אחרים, אפילו כשרים ונאמנים יותר ממנו, אלא אם כן דרך המפקיד להפקיד תמיד דבר חשוב כזה אצל אדם זה⁸⁷.

שומר שמסר לשומר⁸⁸, כל שמסר לבן דעת, לא נשתנו חיוביו של הראשון כלפי המפקיד, בין רגיל הבעלים להפקיד אצל שני ובין אינו רגיל, אלא שאם רגיל להפקיד אצלו חייב לקבל שבועת השני לפטור את הראשון.

ואם אין השני בפנינו, או שאינו רוצה לשלם יש מחייבים את הראשון, ויש פוטרים.

אבל אם אינו רגיל להפקיד אצלו, אין שבועת השני פוטרת את הראשון, אלא אם כן יש עדים או שראה הראשון ויכול לישבע שאירע בו דבר שהוא פטור עליו, ויש אומרים שאפילו ברגיל, אם מיעט בשמירתו, כגון שומר שכר שמסר לשומר הנם, אין השני יכול לפטור את הראשון בדבר שהוא פטור, והראשון חייב, ויש אומרים שאם מיעט בשמירתו, אפילו בירור גמור אינו מועיל לפטור את הראשון.

מסר למי שאין הבעלים רגיל להפקיד אצלו, בכל אופן צריך בירור גמור שלא פשע השני, ואם מסר לו בפני המפקיד ולא מיחה, פטור.

⁸⁵ שו"ע הרב (הלכות מציאה ופקדון סעיף ל), ומשמע שיש איסור בדבר אפילו כשרוצה להתחייב בכל החיובים שיבואו ע"י זה, ובשו"ע הרב ציין מקורו ממ"ש בגמרא (ב"מ דף כט ע"ב וגיטין דף כט ע"א) אין השואל רשאי להשאיל, ואף על פי שבגמרא לא הוזכר רק שואל מדברי רש"י בגיטין משמע שגם בשומרים יש איסור בדבר משום שמעביר על דעת בעה"ב. אבל בערוה"ש (סימן רצא סעיף מה) כתב שמדברי הפוסקים משמע שאין איסור בדבר אלא שגורם חיובים יתירים, ואם מוכן לכך רשאי, משא"כ בשואל ושוכר אסור לכתחלה, כדמשמע בגמרא, ומ"מ בסעיף מו כתב שלמעשה אסור לכתחלה למסור לשומר אחר, ונראה שבאופן שאסור, אפילו ש"ח לש"ש אסור.

⁸⁶ כתב בכנה"ג (סימן רצא הנה"ט אות קמח) שלא חייבו בשומר שמסר לשומר אלא בדבר שכבר בא ליד השומר בתורת שמירה, אבל מי שהיה צריך לקבל סחורה של חבירו והלך מעירו, וביקש מאחר שיקבל הסחורה העתידה לבא, אינו בכלל שומר שמסר לשומר, ופטור, ומקורו בשו"ת לחם רב (סימן קפא), ושם כתב בטעם הדבר שכיון שהיה עומד לצאת מעירו, ואפשר שלא היה מי שיקבל הסחורה והיה נאבד ומצוה קעביר, עיין שם.

⁸⁷ שו"ע סימן רצא סעיף כו, ומלשון שו"ע הרב (שם) משמע שבוה מותר לכתחלה, אבל מדברי השו"ע לכאורה לא משמע כן.

⁸⁸ פתחי חושן חלק ג פרק ד סעי' ו - ח ועיקר הסוגיא בב"מ ולא הכי לא הארכתי כאן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ולכן, שומר חנם שמסר לשומר שכר, ונאנס אצל השני, והוברר כן על פי עדים או שראה הראשון ונשבע, או ברגיל להפקיד אצלו ונשבע השני, שניהם פטורים. ואם נגנב אצל השני, השני שהוא שומר שכר משלם לראשון, והראשון משלם לבעלים.

יד. שומר שמסר לשומר חייב

המוסר בהמתו לשומר⁸⁹, ומסרו השומר לשומר אחר, אף כשהשומר השני חייב בתשלומי הנזק⁹⁰, אם לא היה לו רשות למסור לשומר אחר, כגון שאין הבעלים רגיל להפקיד אצלו. חייב הראשון לשלם לניזק, והוא יעשה דין עם השומר השני, אבל באופן שהיה לו רשות למסור לשני, דינו של ניזק עם השומר השני⁹¹.

טז. שומר אבידה רבה אמר כשומר חנם דמי רב יוסף אמר

כש"ש דמי

אבידה⁹² שנתחייב בה בהשבה ובהכרזה, כל זמן שהיא ברשותו חייב לטפל בה ולהשתדל בתקנתה שלא תפסד, וגם לטרוח ולהשביחה, בדרך שבני אדם מטפלים בשלהם, ואפילו בשבת דבר מועט חייב לטפל. וכל זמן שעוסק בתקנת האבידה, יש לו דין עוסק במצוה, שפטור משאר מצוות⁹³.

⁸⁹ שו"ע ונו"כ שצו ט וכתב הסמ"ע (ס"ק כא) שאם רוצה יכול לתבוע את השני

⁹⁰ כנלענ"ד דאיירי בכה"ג, שאילו שמר השני באופן שהוא פטור, גם הראשון נפטר, ואפילו מסרו למי שאין הבעלים רגיל להפקיד, שהרי מסרו לבן דעת, וממילא גם הבעלים פטור. פתחי חושן שם פרק ב הערה עט

⁹¹ כמבואר כאן שנכנס הרועה תחתיו, דשומר, ופירש"י בעלים ומשתעי דינא בהדי שני והראשון מסתלק, בדמסרה לברזיליה, שדרך הרועה למסור לתלמידו העוזר לו בעבודתו. ועי' אור שמח פ"ד מנזקי ממון הלכה יא ובהזו"א (ב"ק סימן ז ס"ק טו וטז) שהאריכו בביאור דברי הרמב"ם והראב"ד.

⁹² שו"ע ונו"כ רסז יז

⁹³ סמ"ע סימן רסז ס"ק טז, והיינו פרומה דר' יוסף

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

חייב לשמור האבידה בדרך השומרים⁹⁴, ואין די במה שמניח עם שאר הפעמים שלו⁹⁵, ויש אומרים⁹⁶ שיש לו דין שומר שכר⁹⁷ שחייב בגניבה ואבידה, ויש אומרים⁹⁸ שאינו אלא כשומר הנם.

יש אומרים⁹⁹ שיכול המוצא למסור האבידה לכל מי שנאמן עליו לשמרה, אף על פי ששאר השומרים אסורים לעשות כן.

⁹⁴ באור שמח פ"ד מה' נזקי ממון הלכה ד מסתפק בשומר אבידה אם חייב בנזקין שתזיק האבידה, וזה ברור שהבעלים פטור, שאנוס הוא, אבל לגבי המוצא מצדד לומר דתליא בפלוגתא, שאם נאמר שנעשה ש"ש משום פרוטה דר"י, הרי הוא ככל שומר דעלמא וחייב בנזקי האבידה, אבל מטעם דרחמנא שעבדיה אפשר שלא חייבתו תורה אלא לטובת בעל האבידה, ואפילו אם נאמר שדינו כש"ח עכ"פ שלא תזיק הבהמה, מסתבר שאינו חייב בשמירה מעולה כשומר שכר, עיין שם, ועיי' פני יהושע (ב"ק דף נו ע"א) דחייב בשמירה מעולה כשומר שכר, כיון דנקמה ניגרא ברייתא.

⁹⁵ שו"ע הרב הלכות מציאה סעיף כט ופשוט הוא שלכו"ע עכ"פ שומר הנם הוא, וסיים שבשלו רשאי להניחם במקום שירצה, ואינו רשאי בשל אחרים כי אם במקום משתמר. ועיין סימן שמח סעיף ז, ומשמע שם שהמחזיק רכוש גנוב, שדינו כשומר אבידה, אם החזיר לגנוב מחמת שיש לו מענה על הגנוב פטור וצ"ע.

⁹⁶ שו"ע ונו"כ שם טז ושכרו הוא מה שנהנה שאינו צריך לתת פרוטה לעני בשעה שמטפל באבידה, והיינו פרוטה דרב יוסף, אבל משום שכר המצוה כתב הקצה"ח סימן שו סק"ז שאינו נעשה שומר שכר, משום דמצוות לאו ליהנות ניתנו. ובדברי חיים דיני שומרים סימן יט בהג"ה מבין המחבר כתב דלא שייך לומר שבשכר המצוה יהא כש"ש, שכל השומרים מתחייבים משום שהתורה ירדה לסוף דעת בני אדם שבכך מתחייבים, ואם מרויח פרוטה דר"י הרי יש לו שכר, אף על פי שבע"כ הוא חייב בכך, אבל משום שכר מצוה לחוד כשחייב מן הדין לעשות המצוה, לא מסתבר שמתחייב בכך, ובאמרי בינה דיני דיינים סימן ל מתרין בסברא זו קושית היש"ש שבגמרא בלישנא בתרא אמרו הטעם שהוא ש"ש משום דרחמנא חייביה, ולא משום פרוטה דר"י, והרי קי"ל הלכה בלישנא בתרא, והעלה שבאמת מכה שני הטעמים יחד נעשה ש"ש, עיין שם.

⁹⁷ כתב בשו"ת מנחת יעקב סימן טו שאפילו אומר המוצא שאינו רוצה ליהנות מפרוטה דר"י, שאף אם יבא עני יתן לו, מ"מ נעשה ש"ש, כיון שראוי לבא לידי הנאה, והביא ראיה מההיא דשלחני שנעשה ש"ש משום הנאת שימוש אף על פי שלא השתמש, ואינו יכול לומר שלא היה ברצונו להשתמש בהם, עיין שם, ועיי' שו"ת בית שלמה או"ח סימן נו בהג"ה מבין המחבר.

⁹⁸ רמ"א שם, משום דפרוטה דר"י לא שכיחא, וכתב הנה"מ סק"ג שלשיטה זו אף על פי שבא עני ולא נתן לו אינו נעשה ש"ש, דכיון שלא קיבלה ע"ד כן ולא נעשה ש"ש מתחלה, אינו נעשה ש"ש משום הנאה הבאה לו ממילא, עיין שם. ובעיקר הפלוגתא הכריעו הסמ"ע והש"ך דהוי ספיקא דדינא ואין מוציאין מיד המוחזק.

⁹⁹ שו"ע הרב שם סעיף לב, אף על פי שבפקדון אינו רשאי לעשות כן, שלא נעשה עליו שומר אלא ממצות המקום, ושלוחו של אדם כמותו. ונראה שלמד כן מדברי הרשב"א בתשובה שהביא הב"י בסימן רלה, ועיי' מחנ"א הלכות שומרים סימן יד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

